

سند اولویت‌های پژوهشی مرتبط با سلامت دانشکده علوم پزشکی مراغه

سند اولویت‌های پژوهشی مرتبط با سلامت در دومین جلسه کمیته راهبری اولویت‌های پژوهشی در تاریخ ۱۴۰۵/۰۶/۲۵ با حضور معاون محترم تحقیقات و فناوری جناب آقای دکتر ابراهیم علی افسری و مدیر محترم تحقیقات و فناوری جناب آقای دکتر آرمان لطیفی و اعضای کمیته راهبری دانشکده به شرح ذیل به تصویب رسید و از تاریخ ۱۴۰۵/۰۷/۰۱ قابلیت اجرایی دارد. این سند با توجه به سیاست دانشکده هر ۳ الی ۵ سال قابلیت بازبینی دارد.

۱. مقدمه

پژوهش زمانی بیشترین اثربخشی را در ارتقای سلامت جامعه خواهد داشت که در پاسخ به مسائل واقعی، اولویت‌دار و قابل حل جامعه انجام شود و نتایج آن بتواند به تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری، بهبود خدمات، توسعه فناوری و ارتقای شاخص‌های سلامت منجر شود. دانشکده علوم پزشکی مراغه، به‌عنوان یکی از ارکان علمی و تخصصی نظام سلامت منطقه، با هدف هدایت ظرفیت‌های پژوهشی موجود به سمت مسائل مهم و اثرگذار، اقدام به تدوین «سند اولویت‌های پژوهشی مرتبط با سلامت در سال ۱۴۰۵» نموده است. این سند با رویکرد نیازمحور، مسئله‌محور، شواهدمحور و مشارکت‌ذی‌نفعان تدوین شده و تلاش دارد میان نیازهای سلامت جامعه، ظرفیت‌های علمی دانشکده، اولویت‌های نظام سلامت، اسناد بالادستی و نیازهای دستگاه‌های اجرایی منطقه ارتباط برقرار کند. سند حاضر صرفاً فهرستی از موضوعات پژوهشی نیست، بلکه چارچوبی برای هدایت، حمایت، اجرا، پایش و بهره‌برداری از پژوهش‌های مرتبط با سلامت در سطح منطقه محسوب می‌شود.

۲. اهداف

هدف اصلی این سند، ایجاد چارچوبی نظام‌مند برای شناسایی، اولویت‌بندی و هدایت فعالیت‌های پژوهشی دانشکده علوم پزشکی مراغه به سمت مهم‌ترین مسائل سلامت منطقه است.

اهداف اختصاصی عبارت‌اند از:

۱- شناسایی مهم‌ترین نیازهای پژوهشی مرتبط با سلامت در منطقه مراغه

- ۲- هدایت منابع و اعتبارات پژوهشی به سمت مسائل اولویت‌دار
- ۳- تقویت ارتباط میان دانشکده، نظام سلامت، دستگاه‌های اجرایی و جامعه
- ۴- افزایش کاربردپذیری و اثربخشی پژوهش‌ها
- ۵- فراهم کردن زمینه برای تولید شواهد مورد نیاز مدیران و سیاست‌گذاران
- ۶- حمایت از پژوهش‌های بین‌رشته‌ای و مشارکتی
- ۷- توسعه پژوهش‌های فناورانه، نوآورانه و مسئله‌محور
- ۸- توجه به عدالت در سلامت و گروه‌های آسیب‌پذیر
- ۹- ایجاد زمینه برای تبدیل یافته‌های پژوهشی به برنامه و مداخله اجرایی
- ۱۰- جلوگیری از موازی‌کاری و پراکندگی فعالیت‌های پژوهشی
- ۱۱- ایجاد مبنایی برای طراحی فراخوان‌های پژوهشی و تخصیص حمایت‌های پژوهشی
- ۱۲- تقویت نقش دانشکده در حل مسائل واقعی سلامت منطقه.

۳. چشم‌انداز

در افق اجرای این سند، دانشکده علوم پزشکی مراغه باید به سمت شکل‌گیری یک نظام پژوهشی نیازمحور، مسئله‌محور، مشارکت‌محور و اثرمحور حرکت کند؛ به‌گونه‌ای که بخش قابل توجهی از پژوهش‌های حمایت‌شده دانشکده مستقیماً در پاسخ به مسائل اولویت‌دار سلامت منطقه انجام شده و نتایج آن قابلیت استفاده توسط مدیران، ارائه‌دهندگان خدمات سلامت، دستگاه‌های اجرایی و جامعه را داشته باشد.

۴. اصول حاکم بر سند

تدوین و اجرای اولویت‌های پژوهشی بر اساس اصول زیر انجام شده است:

- (۱) **نیازمحوری:** تمرکز بر مسائل واقعی سلامت جامعه
- (۲) **شواهدمحوری:** استفاده از داده‌ها و شواهد معتبر در تعیین اولویت‌ها
- (۳) **مشارکت‌ذی‌نفعان:** مشارکت نظام سلامت، دستگاه‌های اجرایی، متخصصان و نمایندگان جامعه

- ۴) عدالت در سلامت: توجه به گروه‌های آسیب‌پذیر و مناطق کمتر برخوردار
- ۵) کاربردپذیری: توجه به قابلیت استفاده از نتایج پژوهش
- ۶) نوآوری: حمایت از روش‌ها و فناوری‌های نوین
- ۷) بین‌رشته‌ای بودن: تشویق به همکاری بین گروه‌های علمی و دستگاه‌های مختلف
- ۸) امکان‌پذیری: توجه به منابع، زمان، زیرساخت و ظرفیت اجرایی
- ۹) پاسخگویی: پایش مستمر میزان تحقق اولویت‌ها
- ۱۰) انعطاف‌پذیری: امکان بازنگری اولویت‌ها متناسب با تغییر شرایط سلامت منطقه

۵. کاربرد سند

این سند برای هدایت و برنامه‌ریزی پژوهش‌های مرتبط با سلامت در موارد زیر مورد استفاده قرار می‌گیرد:

- ۱- طرح‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی
- ۲- پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان
- ۳- طرح‌های پژوهشی دستگاه‌های اجرایی با همکاری دانشکده
- ۴- طرح‌های پژوهشی مشترک بین دانشکده و سازمان‌های منطقه
- ۵- پژوهش‌های کاربردی و سیاست‌پژوهی
- ۶- طرح‌های فناورانه و نوآورانه
- ۷- مطالعات اپیدمیولوژیک و نظام سلامت
- ۸- مطالعات ارزشیابی برنامه‌ها و مداخلات سلامت
- ۹- پژوهش‌های مورد نیاز بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی و درمانی
- ۱۰- پژوهش‌های مشترک دانشکده و صنعت.

تبصره: قرار گرفتن یک موضوع در این سند به معنای ممنوعیت انجام پژوهش در سایر موضوعات نیست؛ بلکه نشان‌دهنده اولویت بالاتر آن موضوع در تخصیص حمایت و هدایت منابع پژوهشی است.

۶. روش تدوین سند

مراحل اصلی تدوین سند اولویت‌های پژوهشی مرتبط با سلامت دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی با هدف اطمینان از آنکه اولویت‌های تعیین‌شده صرفاً بر اساس دیدگاه فردی نبوده و بر مبنای یک فرآیند نظام‌مند، مشارکتی و مبتنی بر شواهد تعیین شوند، طراحی شده است. در این فرآیند، ابتدا ساختار راهبری تعیین و سپس اسناد بالادستی، شواهد موجود و وضعیت سلامت منطقه مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه، نیازهای پژوهشی از ذی‌نفعان استخراج و پس از تجمیع و دسته‌بندی، بر اساس معیارهای از پیش تعیین‌شده مورد ارزیابی و اولویت‌بندی قرار گرفته‌اند. در نهایت، نتایج حاصل از فرآیند اولویت‌بندی در کمیته راهبری بررسی و پس از تأیید، در قالب سند حاضر برای اجرا و بهره‌برداری ابلاغ شده است.

فرآیند تدوین سند در هشت مرحله اصلی انجام شده است:

مرحله	فعالیت	خروجی
۱	تشکیل کمیته راهبری	تعیین ساختار و مسئولیت‌ها
۲	بررسی اسناد بالادستی	استخراج اولویت‌های ملی و منطقه‌ای
۳	بررسی شواهد و وضعیت سلامت منطقه	شناسایی مسائل مهم سلامت
۴	نیازسنجی از ذینفعان	استخراج نیازهای پژوهشی
۵	تجمیع و دسته‌بندی نیازها	تشکیل محورهای پژوهشی
۶	تعیین معیارهای اولویت‌بندی	چارچوب امتیازدهی
۷	امتیازدهی و اجماع خبرگان	رتبه‌بندی اولویت‌ها
۸	تصویب، ابلاغ و برنامه‌ریزی پایش	سند نهایی

۷. اعضای کمیته راهبری

این کمیته دارای ترکیب بین بخشی بوده، معاون تحقیقات و فناوری به عنوان رئیس کمیته و مدیر پژوهشی دانشکده، دبیر آن می باشد. نمایندگان معاونت های مختلف دانشکده، برخی از اعضای هیات علمی و ذینفعان کلیدی از اعضای این کمیته می باشند. این کمیته مسئول برنامه ریزی، هدایت و نظارت بر اجرای فرآیند می باشد. پیشنهاد اعضای کمیته توسط معاون تحقیقات و فناوری و صدور ابلاغ عضویت در کمیته، توسط ریاست دانشگاه علوم پزشکی صورت گرفته است.

ردیف	نام نام خانوادگی	معاونت / مدیریت
۱	دکتر ابراهیم علی افسری	معاون تحقیقات و فناوری/مسئول اجرای برنامه
۲	دکتر آرمان لطیفی	دبیر کمیته راهبری/مدیریت تحقیقات و فناوری
۳	دکتر فیروز اسماعیل زاده	معاون توسعه مدیریت، منابع و برنامه ریزی
۴	دکتر مسعود آهنگری ملکی	سرپرست معاونت درمان
۵	دکتر علی چنگیزی	رئیس اورژانس پیش بیمارستانی و حوادث
۶	دکتر علی سلیمانی	نماینده معاونت آموزشی/اپیدمیولوژیست
۷	دکتر ادريس حسن پور	رئیس مرکز تحقیقات مبتنی بر شواهد
۸	دکتر سجاد مرادی	رئیس مرکز تحقیقات گیاهان دارویی
۹	دکتر سمیرا بیک زاده	نماینده مدیریت غذا و دارو
۱۰	سرکار خانم نسرین محمد باقری	نماینده معاونت بهداشت
۱۱	دکتر مجتبی پوراکبر	سرپرست مرکز رشد سلامت
۱۲	دکتر جمال حلاج زاده	عضو هیات علمی
۱۳	دکتر حسین علیخواه	عضو هیات علمی
۱۴	دکتر محمد زیرک	عضو هیات علمی
۱۵	دکتر سمیرا رئوفی	عضو هیات علمی
۱۶	دکتر حسین آهنگری	مسئول دفتر ارتباط با صنعت
۱۷	جناب آقای آرين آزادنيا	کارشناس مسئول پژوهش

۸. ذینفعان سند

از آنجا که بسیاری از مسائل سلامت ماهیتی فرابخشی داشته و تحت تأثیر عوامل اجتماعی، اقتصادی، محیطی، فرهنگی و مدیریتی قرار دارند، شناسایی و مشارکت ذینفعان یکی از ارکان اصلی فرآیند تعیین اولویتهای پژوهشی محسوب می‌شود. ذینفعان سند در دو گروه اصلی «درون‌سازمانی» و «برون‌سازمانی» شناسایی شده‌اند. ذینفعان درون‌سازمانی عمدتاً مسئول شناسایی نیازهای علمی، آموزشی، بهداشتی، درمانی و پژوهشی هستند؛ در حالی که ذینفعان برون‌سازمانی نماینده بخش‌های مختلف جامعه، مدیریت محلی، دستگاه‌های اجرایی، صنایع و سازمان‌های مرتبط با عوامل اجتماعی و محیطی مؤثر بر سلامت هستند. مشارکت این ذینفعان می‌تواند از طریق

شناسایی مسائل و نیازهای پژوهشی، ارائه داده و شواهد، مشارکت در طراحی و اجرای پژوهش، تأمین منابع، بهره‌برداری از نتایج و ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها صورت گیرد. هدف از این مشارکت، ایجاد ارتباط مؤثر میان تولید دانش و حل مسائل واقعی سلامت و افزایش احتمال استفاده از نتایج پژوهش در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی اجرایی است.

ردیف	درون سازمانی	برون سازمانی
۱	معاونت تحقیقات و فناوری	فرمانداری شهرستان
۲	معاونت بهداشت	شهرداری و شورای اسلامی شهر
۳	معاونت درمان	سازمان‌های بیمه‌گر
۴	معاونت آموزشی	اداره آموزش و پرورش
۵	معاونت فرهنگی و دانشجویی	اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۶	بیمارستان‌ها	اداره حفاظت محیط زیست
۷	شبکه بهداشت و درمان	اداره صنعت، معدن و تجارت
۸	مراکز جامع سلامت	جهاد کشاورزی
۹	گروه‌های آموزشی	سازمان جمعیت هلال احمر
۱۰	اعضای هیئت علمی	پلیس راهور و سایر دستگاه‌های مرتبط با حوادث
۱۱	دانشجویان	سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی
۱۲	مراکز تحقیقاتی و واحدهای پژوهشی	سازمان‌های مردم‌نهاد و خیریه‌های حوزه سلامت
۱۳	کمیته‌های تخصصی مرتبط	مراکز و شرکت‌های دانش‌بنیان

۹. معیارهای اولویت‌بندی

به‌منظور کاهش سوگیری در تعیین اولویت‌های پژوهشی و ایجاد امکان مقایسه نظام‌مند میان نیازهای شناسایی‌شده، شش معیار اصلی برای ارزیابی و اولویت‌بندی موضوعات در نظر گرفته شد.

ردیف	معیار	شرح	وزن
۱	بار و اهمیت مسئله سلامت	شیوع، مرگ‌ومیر، ناتوانی و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی	۲۵٪
۲	قابلیت اجرا	دسترسی به جامعه پژوهش، داده، نیروی انسانی، تجهیزات و زمان	۲۰٪
۳	اثرگذاری بر سیاست و عمل	قابلیت استفاده از نتایج در تصمیم‌گیری و خدمات سلامت	۱۵٪
۴	عدالت در سلامت	تأثیر بر گروه‌های آسیب‌پذیر و مناطق کمتر برخوردار	۱۵٪
۵	هم‌راستایی با اسناد بالادستی	انطباق با سیاست‌ها و اولویت‌های نظام سلامت	۱۵٪
۶	نوآوری و ظرفیت فناوری	نوآوری علمی، فناوری، هوش مصنوعی و ظرفیت تولید محصول/خدمت	۱۰٪

۱۰. شاخص‌های پایش و ارزیابی اجرای سند

تدوین سند اولویت‌های پژوهشی بدون ایجاد سازوکار پایش و ارزیابی مستمر، نمی‌تواند به هدایت مؤثر منابع و افزایش اثربخشی پژوهش‌ها منجر شود. از این‌رو، مجموعه‌ای از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری برای ارزیابی میزان تحقق اهداف سند در نظر گرفته شده است. شاخص‌های پایش در دو سطح «فرآیندی» و «نتیجه‌ای» قابل بررسی هستند. شاخص‌های فرآیندی، میزان توجه به اولویت‌های پژوهشی در برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌ها، میزان تخصیص منابع و سطح مشارکت دستگاه‌های اجرایی را ارزیابی می‌کنند. شاخص‌های نتیجه‌ای نیز بر خروجی و پیامد پژوهش، از جمله تولید پژوهش‌های کاربردی، سیاست‌نامه‌ها، فناوری‌ها و میزان استفاده از نتایج پژوهش در برنامه‌های اجرایی تمرکز دارند. اطلاعات مربوط به این شاخص‌ها به‌صورت دوره‌ای توسط معاونت تحقیقات و فناوری جمع‌آوری و تحلیل خواهد شد و نتایج آن مبنای گزارش‌دهی به ریاست دانشکده، کمیته راهبری و ذی‌نفعان مرتبط قرار خواهد گرفت. هدف اصلی از پایش، صرفاً شمارش فعالیت‌های پژوهشی نیست، بلکه ارزیابی میزان موفقیت سند در هدایت پژوهش‌ها به سمت مسائل واقعی سلامت و تبدیل یافته‌های علمی به تصمیم، برنامه، مداخله یا خدمت مؤثر است.

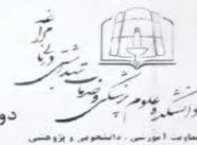
ردیف	شاخص	نحوه ارزیابی
۱	درصد طرح‌های همسو با اولویت‌ها	تعداد طرح‌های همسو / کل طرح‌ها
۲	تعداد طرح‌های اولویت‌محور	شمارش سالانه
۳	میزان اعتبار اختصاص یافته به اولویت‌ها	درصد از کل اعتبار پژوهشی
۴	تعداد طرح‌های مشترک با دستگاه‌های اجرایی	شمارش سالانه
۵	تعداد پژوهش‌های کاربردی	شمارش طرح‌های دارای خروجی اجرایی
۶	تعداد سیاست‌نامه/گزارش سیاستی	شمارش سالانه
۷	تعداد نتایج مورد استفاده در برنامه‌های اجرایی	گزارش
۸	تعداد محصولات/فناوری‌های حاصل از پژوهش	شمارش سالانه
۹	تعداد مقالات حاصل از طرح‌های اولویت‌دار	شمارش سالانه

۱۱. اولویت‌های پژوهشی دانشکده علوم پزشکی مراغه در سال ۱۴۰۵-۱۰

جدول زیر حاصل فرآیند شناسایی، تجمیع، دسته‌بندی و اولویت‌بندی نیازهای پژوهشی مرتبط با سلامت در سطح دانشکده و منطقه است. به‌منظور ایجاد ساختاری منسجم و قابل استفاده برای پژوهشگران و ذی‌نفعان، نیازهای شناسایی‌شده در قالب حیطه‌های اصلی و محورهای تخصصی مرتبط سازمان‌دهی شده‌اند. هر حیطه اصلی، مجموعه‌ای از مسائل و محورهای پژوهشی مرتبط را دربرمی‌گیرد و پژوهشگران می‌توانند بر اساس نیاز واقعی، ظرفیت علمی، داده‌های موجود و نظر بهره‌برداران، سؤال پژوهشی مشخص خود را در چارچوب این محورها تعریف نمایند. این فهرست، ماهیتی راهبردی داشته و نباید صرفاً به‌عنوان فهرست عناوین پایان‌نامه یا طرح پژوهشی تلقی شود. هدف اصلی آن، جهت‌دهی به پژوهش‌ها و ایجاد هم‌راستایی میان فعالیت‌های پژوهشی دانشکده و مسائل اولویت‌دار سلامت منطقه است. همچنین قرار گرفتن یک موضوع در فهرست اولویت‌های پژوهشی به معنای منع انجام پژوهش در سایر زمینه‌ها نیست؛ بلکه نشان‌دهنده اهمیت بیشتر آن حیطه در هدایت منابع، طراحی فراخوان‌های هدفمند و حمایت از پژوهش‌های مرتبط با نیازهای اولویت‌دار است.

ردیف	اولویت‌های پژوهشی
۱	اپیدمیولوژی، پیشگیری و کنترل از بیماری‌های واگیر و غیر واگیر
۱-۱	تشخیص، پیشگیری و مدیریت سرطان‌ها
۱-۲	پیشگیری، تشخیص مدیریت بیماری‌های قلبی و عروقی
۱-۳	بهبود کیفیت مراقبت بیماران دیابتی و فشارخون
۱-۴	اپیدمیولوژی سوانح و حوادث
۱-۵	مقاومت دارویی نسبت به آنتی بیوتیک
۱-۶	سلامت روان و آسیب‌های اجتماعی
۱-۷	بیماری‌های منتقله از طریق ناقلین و زئونوزها
۱-۸	طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخلات سبک زندگی
۱-۹	تحلیل مخاطرات سلامت‌محور آلاینده‌های محیطی و بهینه‌سازی سیستم‌های کنترل انتشار
۲	سلامت خانواده و جوانی جمعیت
۲-۱	سلامت مادر و نوزاد (پیشگیری و کاهش عوارض بارداری، زایمان و پس از زایمان)
۲-۲	جوانی جمعیت و حفظ حیات جنین
۳	تغذیه و فرآورده‌های غذایی
۱-۳	محصولات غذایی فراسودمند و غنی‌شده بر پایه مکمل‌ها و ترکیبات غذا-دارو
۲-۳	بهداشت و ایمنی غذا
۴	دارو، تجهیزات پزشکی و مقاومت‌های دارویی
۱-۴	تدوین راهنمای کاربردهای ترکیبات طبیعی و گیاهان دارویی
۵	آموزش پزشکی و روش‌های یاددهی-یادگیری و ارزشیابی
۱-۵	روش‌های آموزشی نوین و استفاده از شبیه‌سازها در آموزش و ارزشیابی-کاربرد هوش مصنوعی در آموزش
۶	مدیریت و اقتصاد بهداشت و درمان
۱-۶	پوشش همگانی و عدالت در سلامت
۲-۶	ارتقای سلامت محیط کار و کارکنان
۳-۶	ارزشیابی اقتصادی و مدیریت بهینه منابع
۷	اورژانس و مدیریت حوادث و بلایا
۱-۷	کیفیت و رضایتمندی در ارائه خدمات اورژانس پیش‌بیمارستانی
۲-۷	مدیریت صحنه و زمان در تصادفات
۸	عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت
۱-۸	تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت
۲-۸	سلامت مبتنی بر شواهد
۹	حقوق و اخلاق پزشکی

حاضرین در جلسه

شماره:

تاریخ: ۱۴۰۵.۰۶.۲۵

دومین جلسه کمیته راهبری تعیین اولویت های پژوهشی-۱۴۰۵

حاضرین در جلسه:

جناب آقای دکتر ابراهیم علی افسری	جناب آقای دکتر موسی میری نژاد
جناب آقای دکتر مسعود آهنگری	جناب آقای دکتر فیروز اسماعیل زاده
جناب آقای دکتر ادريس حسن پور	جناب آقای دکتر آرمان لطیفی
جناب آقای دکتر علی سلیمانی	جناب آقای دکتر علی چنگیزی
جناب آقای دکتر حسین علیخواه	جناب آقای دکتر جمال حلاج زاده

دومین جلسه کمیته راهبری تعیین اولویت های پژوهشی - ۱۴۰۵

شماره:

۱۴۰۵/۰۶/۲۵

تاریخ:

جناب آقای دکتر محمد زیوک	جناب آقای دکتر سجاد مرادی
سرکار خانم دکتر سمیرا بیک زاده	جناب آقای دکتر محسنی پوراکبر
جناب آقای دکتر حسین آهنگری	سرکار خانم دکتر سمیرا رئوفی
جناب آقای آربین آزادنیا	سرکار خانم نسیرین محمدباقری